

Nezmaři 45 let na scéně a co bylo předtím

Velkým koncertem v pražské Lucerně oslavila v prosinci českobudějovická folková skupina Nezmaři pětáctyřicet let trvání. Potom si vzali volno, první koncerty začali nabírat až v dubnu. Nebylo jich mnoho, není kam spěchat. Protože Nezmaři, parta z pozoruhodné jihočeské hudební líhně, se z amatérských začátků dobrali až na tuzemský vrchol svého žánru.

TEXT: FEDOR SKOTAL, FOTO: FRANTIŠEK HEŘMAN

Myslím si ale, že ten příběh začal daleko dřív. V roce 1967 se konala v Ústí nad Labem první Porta, tehdy zdánlivě nevýznamná přehlídka několika countryových kapel a především tramských sborů, protože těch country skupin u nás bylo po čertech málo. Legendární Spirituál kvintet, který měl za sebou turné s americkým folkovým bouřlivákem Petem Seegerem, soutěžil v roce 1968 v kategorii Country and Western (mimořadně skončil až pátý), protože u nás vlastně nikdo nevěděl, co je to folk.

Kategorie folk byla zavedena v roce 1969. Soutěžily výlučně kapely, jen o přestávce usedl na pódium Vláda Merta, který mezitím v tichosti natočil v Paříži první české folkové (spíš česko-slovenské a napůl folklorní) album *Ballades de Prague* (1968). Hrál vsedě, což bylo velmi nezpůsobné, a na krku měl stojánek na foukací harmoniku. Kovbojstvo v sále přítomné tentokrát neodešlo do fronty k baru, ale šlo se podívat na toho exota, který má jistě něco s páteří, když má tu divnou věc na krku.

Porta rostla neobyčejně rychlým tempem a pořadatelé se rozhlédli i za hranice. Do Ústí nad Labem přijely skupiny z Rakouska a Nizozemska; u vídeňských Die Schmetterlinge (Motýlci) jsem si tehdy napsal do bloku, že je to něco mezi vídeňským šramlem a vídeňským řízkem. Neposmívám se, byl jsem členem štábu Porty, nakonec jsem ten festival v roce 1971 pomohl zachránit, když

Zleva: Pavel Zajíc, nad ním Jarda Matějů, Yveta Kolářová, Tonda Hlaváč, Jana Hrušková, nahoře Pavel Jim Drengebák

se mi podařilo na poslední chvíli najít ochotného pořadatele v Karviné. Festival byl symptomem té dozrívající uvolněné doby plné nápadů a nadějí, jeho vývoj byl spontánní a nečekaně rychlý. Umožnil nástup nových žánrů na českou hudební scénu a jejich další rozvoj.

V roce 1969 přijeli na Portu českobudějovičtí Minnesengři. Jako by v sále vzbuchla bomba. Úderný anglosaský folk, dvě skvělé beglajtové kytary Pavla Anděla Pokorného a Pavla Žalmana Lohonky, swingující kontrabas Ivana Zichy, krásný soprán jeho ženy Evy... a bylo to tady. Informace o tom, že folk nejsou jenom ti bosí a vlasatí kluci na Karlově mostě.

Minnesengři poté načas objevili jihočeský folklor, lidovou hudebnost toho muzikálního regionu, na sólovou dráhu odešel Žalman, odešli i manželé Zichovi, avšak Minnesengři v čele s Andělem

dále pokračovali v proměnlivém personálním složení až do roku 1989. Andělovu úžasnou tvůrčí dráhu uzavřela tragická dopravní nehoda v roce 2011. Nedlouho před smrtí mi po kolegyni, jihočeské novinářce Hance Hosnedlové, poslal své nové CD *Angel Blues*. Na obalu s věnováním. Nikdy jsem to album neotevřel, musel bych ten celofánový obal roztrhnout.

Nezmaři vznikli v lednu 1978. „Původně jsme se chtěli jmenovat Vbuch, což je český překlad astronomického termínu imploze (opak exploze). Tohle slovo se nám obzvlášť líbilo. Ne tak soudružkám z okresního kulturního střediska, ty dobré ženy o astronomii neměly ani ponětí,“ glosuje kapelník a otec zakladatel Pavel Zajíc.

O rok později vzniklo dodnes trvající pánské trio – k Pavlu Zajícovi zvanému Zajda (kytara, zpěv) přibyli Tonda

Hlaváč (zpěv, kytara) a Pavel Jim Drengebák (kontrabas). Na pět let a pak ještě chvíli po mateřské trojici doplnila Yveta Kolářová, nadaná podobným pěveckým talentem jako její rockový bratr Petr.

Nezmaři měli vůbec šťastnou ruku při výběru zpěvaček. Působily zde mj. dvě velké folkové hvězdy – Pavlína Jišová a Lenka Slabá. Tyto vysloveně sólové sopránistky rozhodně nebyly děvčata do sboru, Nezmaři dávají svým zpěvačkám rovnocenný prostor. Všimněte si, jak ho dokáže naplnit současná (tedy už čtyřiatřicet let) stálice Šarka Benetková?

Deset let u Nezmarů odehrál také Jarada Matějů (banjo, kytara, zpěv), alternující stejně jako Tonda Hlaváč, Pavlína Jišová a Lenka Slabá u Žalmana v jeho Spolu. Tonda Hlaváč a Pavlína dokonce byli se Žalmanem zakládající členové

Druhá polovina 80. let minulého století – Nezmaři ještě s Lenkou Slabou a Jardu Matějů (s banjem nahoře)

Nezmaři v Lucerně

tohoto povedeného projektu. Ten je o prolínání skupin a muzikantů, typickým nejen pro jižní Čechy. Před Listopadem, v doznívající době big bandů, se říkalo, že Praha je jedna velká kapela – ti dobří hráli opravdu skoro všude.

Nezmaři v počátcích (stejně jako Žalman) často textovali převzaté melodie. Mezi autory hudby byli Lightfoot, Baez, Dylan, přebírali občas tradice, celá léta pro ně píše spoluzakladatel Luboš Hrdlička. Něco pro ně napsali Pepa Štross, Žalman i Miki Ryvola, své autorské věci zpívala s Nezmary Pavlína Jiřiová. A nějak tiše a samozřejmě začali psát i současní členové kapely.

V roce 1981 se Nezmaři, kteří se nestali Vbuchem, probíjeli do finále plezné Porty. O rok později získali Malou portu, to byla taková dočasná forma ocenění pro talenty. Pavel Zajíc popisuje, co pro ně znamenalo stát třeba ve frontě u kiosku jen pár míst za Wabim

Ryvolou, v noci sedět v kolibě vedle tehdy už známých muzikantů, a dokonce si s nimi zajímat...
Přiznám se – vůbec jsem si jich nevšiml. Nezmary jsem si mohl dobře napsoulat v roce 1983, když mě pořadatelé pozvali do poroty soutěžní přehlídky v moravském Vyškově. Kapelu jsem viděl v odpoledním soutěžním bloku i ve večerním finále. Přiznávám s poměrnou lítostí, s omluvou kamarádům Nezmarům, že mě tehdy příliš nezaujali. Až na jednu ze svých písní – Ráno bylo stejné – kterou pro Nezmary napsal Žalman. Pokud vím, sám ji nehraje, přitom je to jeden z jeho největších hitů.

Na YouTube jsem našel tuto písničku mnohokrát, ale jeden amatérský záběr mě zaujal. Tonda Hlaváč začne hrát a zpívat, a pak přestane. Celou písničku odzpívá sám. Kapela se připojí v úžasném finále, při kterém mně šel tak trošku mráz po zádech. Na vrcholu kariéry

tohle uměl Honza Nedvěd. Přišel, usedl a zahrál první čtyři takty. Ten hodinový recitál odzpíval přeplněný sál. Bylo to něco jako bohoslužba, rituál obětování nějakému božstvu.

Nezmaři vydali mimo zastoupení na samplerech sedmáct alb. Dá se z nich vyčíst jejich postupný autorský vývoj. Zprvu přejímali díla autorů, k nimž měli silné osobní pouto – byl to Miki Ryvola, Pavel Anděl Pokorný, Pavel Žalman Lohonka, dokonce i Wabi Ryvola (jeho nádherné Břehy mé duše – „a na březích mé duše zatím leží zbytky uhynulých lásek / obálka dopisní dohořívá...“), ale i kytarista Miloš Dvořáček, svérázný mudřec Jiří moravský Brabec aj. Hudebním soužitím s těmito osobnostmi jako by se rozvíjela i jejich autorská identita. Stále sebevědomější identita. Na svých webových stránkách mají Nezmaři playlist pro pořadatele koncertů ve věci ohlášení na OSA. V seznamu pětadvaceti písniček

jsou jako autoři uvedeni výlučně Šárka Benetková, Pavel Zajíc, Antonín Hlaváč, Pavel Drengubák. Tedy Nezmaři. Publikum ovšem stále vyžaduje léty prověřené evergreeny, třeba i ty, které např. nahráli s Jihočeskou filharmonií – vánoční písně amerických swingových klasiků Berlina, Ellingtona, Gershwinu i jejich českých protějšků Traxlera, Mottla... Nezmaři nemají nudný repertoár.

Wikipedie uvádí: „Nezmaři (Hydroida) jsou řád třídy polygovci z kme-

k překvapení roztržitých muzikantů potok nebyl zamrzlý. Borci v hokejové výstroji vstupovali do trochu bahnitého toku a sehrávali nelibostná utkání. Puk byl plovoucí.

Pavel Jim Drengubák vzpomíná, jak pozvali královéhradeckou Lokálku na koncert, který neměl být. Zatímco se hostující muzikanti převlékali v šatně, jejich českobudějoví přátelé předstírali, že sál není zcela prázdný, naopak je beznadějně vyprodán a venku se ještě

(nejen) českého folku. Poté, co Jiří Tichota rozpustil Spirituál kvintet a pardubická Stopa před léty zanikla, ani nevím, s kým je srovnávat. Velmi blízko mají samozřejmě k Žalmanovi a jeho Spolu, Nezmaři jsou ale živější. Měli úspěch i v zahraničí, avšak jejich tvorba je spojena s českým jazykem. Jsou neuvěřitelně kompatibilní – léta hráli s plachým trampským klasikem Mikim Ryvolou. Společně občas vystoupí s Jihočeskou filharmonií nebo Rozhla-

Prosinec 2023, Lucerna – zachyceno mimoděk i původní složení tria Žalman a spol. Zleva: Tonda Hlaváč, Pavlína Jiřiová, Pavel Žalman Lohonka

Nezmaři hrají i s Jihočeskou filharmonií.

ne žahavci. Název reflektuje jejich obrovskou regenerační schopnost (u řady druhů rozkrájení jedince na kousky vede k tomu, že z jednotlivých kousků vyrostou jedinci noví).“ Málokdo tušil, jak výstižně si vybrali jméno. Podobně jako třeba v brněnských trampských swingárech v nich dříme nezkratná touha hrát a hrát. Když někdo odpadne, na jeho židli usedne jiný. Když ráno vstávají první muzikanti, sedají k těm, kteří ještě pořád hrají. Jsou to setkání fatálně o muzice. O radosti z hraní. Vše ostatní, dokonce snad i tělesné potřeby, jde stranou.

Tato kapela má rovněž svérázný, avšak silný smysl pro humor. Možná to bylo po oslavě dvaceti let trvání, když přijeli na chalupu pražského Folk a country klubu zúčastnit se turnaje v ledním hokeji. Hrát se mělo na místním potoce. Bylo však léto, a tak

tlačí dav dalších lidí. „Vedli jsme s nimi totiž letitou vodu, při níž neteče krev, spíše sem tam nějaká kořalka, ale hlavně je u toho vždycky legrace. (...) Ze sálu se ozýval šum a hluk nahraný na magnetofonu a u dveří stepovali doběle nažhavení umělci. Do mikrofonu jsem ohlásil naše milé hosty, z reproduktorů se ozval nahraný bouřlivý uvítací potlesk a borci z Hradce Králové vítězoslavně vtrhli na jeviště. Reflektory jim svítily do obličejů, na kterých byl úsměv profesionálních bavičů, připravených natrhnout bránci dychtivého publika. Úsměv jim začal tuhnout po pár odehraných taktech, kdy začaly pohasínat reflektory a v sále se začalo pomalu rozednívat. A tam sedělo nás pět. Prožívali jsme nádherné okamžiky, ve kterých jim pomalu docházelo, co se stalo.“

Jak už jsem v úvodu konstatoval, Nezmaři dnes patří k absolutní špičce

sovým swingovým orchestrem Václava Hlaváče. Umějí kdco napříč hudebními žánry, jejich sborový vokál i sólový zpěv Šárky a Tondy patří k tomu nejkrásnějšímu, co kolem můžeme slyšet. Jejich vývoj se nezastavil. Vyrostli lidsky i interpretačně, z Tondy Hlaváče je jeden z nejuniverzálnějších kytaristů.

Ve Velkém zpěvníku Nezmarů k jejich čtyřicátému výročí Toník píše: „Mám přesně deset let jedno autíko, se kterým jsem tyto roky odjezdil téměř všechny koncerty; najel jsem neuvěřitelných 300 000 km, což činí 30 000 km za rok. Za 40 let je násobek 1 200 000 km. Počítám-li 2 hodiny na 100 km, je to dalších 24 000 společně strávených hodin. Tedy tisíc dnů – muzika jsou i tři roky v autě. (...) Přál bych si, aby nám to ještě pár kilometrů šlo tak jako doposud.“

Chcete-li se dostat do současnosti, připočtete dalších pět let. ☒